

คู่มือโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

จังหวัดมหาสารคาม

๑. โครงการ : โครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

๒. หลักการและเหตุผล

การให้บริการแก่เกษตรกรในระดับพื้นที่เป็นบทบาทและภารกิจหนึ่งที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ให้ความสำคัญและขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง โดยมีอาสาสมัครเกษตรที่ดำเนินงานด้านอาสาสมัครเกษตร (อกษ.) ในแต่ละสาขาที่หน่วยงานนั้น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบ และมีอาสาสมัครหมู่บ้าน (อกม.) ที่เป็นตัวแทนของอาสาสมัครเกษตรทั้งหมดที่มีในแต่ละหมู่บ้านจากการคัดเลือกกันเอง ทำหน้าที่เชื่อมโยงการปฏิบัติงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ การขับเคลื่อนงานภาคการเกษตรในระดับพื้นที่ให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้วยการยึดหลักเกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้วางกรอบแนวทางการขับเคลื่อนที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงที่สำคัญในการทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุน ขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร

ปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรมากกว่า ๗.๖ ล้านครัวเรือน ที่เป็นเป้าหมายสำคัญ และท้าทายในการพัฒนาภาคการเกษตรของประเทศ กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับมอบหมายในฐานะฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตร ดำเนินการขับเคลื่อนพัฒนางานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ภายใต้ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๓ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนงานอาสาสมัครเกษตร ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการจัดประชุม อบรม สัมมนาและการเชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครเกษตร ให้มีความรู้ ทักษะการปฏิบัติตรงตามบทบาทหน้าที่ และเสริมสร้างองค์ความรู้อื่น ๆ ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพและการปฏิบัติงานสนับสนุนภาครัฐตามบทบาทหน้าที่ และส่งเสริมเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรให้มีความเข้มแข็ง และเชื่อมโยงหน่วยงานภาคีต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตร รวมถึงการสร้างการรับรู้ในงานอาสาสมัครเกษตร การสร้างขวัญกำลังใจและเชิดชูเกียรติอาสาสมัครเกษตรในฐานะผู้มีจิตอาสาทำงานเพื่อสังคมต่อไป

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อเพิ่มศักยภาพของอาสาสมัครเกษตรในการสนับสนุนการขับเคลื่อนงานพัฒนาการเกษตรของพื้นที่ และการทำงานของหน่วยงานในพื้นที่

๓.๒ เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการทำงานให้แก่อาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

๓.๓ เพื่อสร้างการรับรู้การขับเคลื่อนงานอาสาสมัครเกษตรและเชิดชูเกียรติอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการปฏิบัติงานจิตอาสาสนับสนุนภารกิจหน่วยงานภาครัฐแก่สาธารณชน

๔. เป้าหมาย

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ทุกอำเภอๆ ละ ๑๐ ราย รวมจำนวนทั้งสิ้น ๑๓๐ ราย

๕. สถานที่ดำเนินการ

ครอบคลุม ๑๓ อำเภอ ในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

๖. กิจกรรม และวิธีการดำเนินงาน

๖.๑ การขับเคลื่อนงานอาสาสมัครเกษตร

๖.๑.๑ ขับเคลื่อนงานอาสาสมัครเชิงพื้นที่

๑) ประชุมคณะกรรมการบริหารงานจังหวัด (จังหวัดดำเนินการ)

สำนักงานเกษตรจังหวัดดำเนินการจัดประชุมคณะกรรมการบริหารอาสาสมัครเกษตรจังหวัด จำนวน ๑ ครั้ง เพื่อบูรณาการขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนาอาสาสมัครเกษตร ร่วมกับหน่วยงานส่วนราชการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และหน่วยงานอื่นที่ร่วมกันบูรณาการการทำงาน ด้านการเกษตรในพื้นที่ รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๐ คน เพื่อรับทราบผลการดำเนินงานอาสาสมัครเกษตร ปัญหา อุปสรรค ของหน่วยงานต่าง ๆ และพิจารณากำหนดแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของอาสาสมัครเกษตรของจังหวัดที่สนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ ให้สามารถบูรณาการการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๒ ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตร

๖.๒.๑ การเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

๑) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.) (อำเภอดำเนินการ)

สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่ออบรม ให้ความรู้ และทักษะแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ที่คัดเลือกตามเป้าหมายที่กำหนด อำเภอละ ๑๐ ราย จำนวน ๑ ครั้ง ๑ วัน เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ที่เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้พัฒนาทักษะ การทำงานและสมรรถนะในการเป็นเกษตรกรผู้นำเชิงจิตอาสา ที่มีความรู้และสามารถให้บริการแนะนำเกษตรกร ในพื้นที่ได้ โดยมีกรอบประเด็นการพัฒนา ดังนี้

๑.๑) ทักษะที่จำเป็นต่อเกษตรกร มุ่งเน้นให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตระหนักถึงทักษะ ที่จำเป็น เพื่อให้เกิดความรู้เท่าทันต่อสถานการณ์ในการทำการเกษตรของยุคปัจจุบัน ดังนี้

๑.๑.๑) ทักษะ Growth Mindset & Anti Fragile การคิดและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง

๑.๑.๒) ทักษะ Learning Skill การเรียนรู้ สร้างความเข้าใจ และจดจำข้อมูลใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๑.๓) ทักษะ Financial Literacy ความรู้ทางการเงิน เป็นความสามารถในการเข้าใจ และบริหาร จัดการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการทำการตัดสินใจทางการเงินอย่างชาญฉลาด

๑.๑.๔) ทักษะ Digital Literacy ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบ รวมถึงการเข้าใจและประเมินข้อมูลที่พบในโลกดิจิทัล

๑.๑.๕) ทักษะ ESG Literacy ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ Environmental, Social and Governance (ESG) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการประเมินความยั่งยืนขององค์กร

โดยสามารถคัดเลือกข้อมูลวิชาการ หรือ Case Study ที่เกี่ยวข้องกับทักษะทั้ง ๕ ข้อ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างการเข้าใจในทักษะดังกล่าวให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)

๑.๒) ความรู้ด้านวิชาการ เทคโนโลยี นวัตกรรมด้านการเกษตร เพื่อให้อาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน (อกม.) ได้มีองค์ความรู้ แนวคิด และหลักการในการทำการเกษตรที่ดีและทันสมัย สามารถนำไปปรับใช้ ในการทำการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) และแนะนำให้เกษตรกรในพื้นที่ที่สนใจเบื้องต้นได้ โดยสามารถเลือกประเด็นเรียนรู้จากกรอบประเด็นที่กำหนด ดังนี้

๑.๒.๑) เทคโนโลยีด้านการทำการเกษตรแม่นยำ (Precision Agriculture)

๑.๒.๒) การทำเกษตรสมัยใหม่/การทำเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming)

๑.๒.๓) การทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Climate Smart/Regenerative Agriculture)

๑.๒.๔) ประเด็นการทำการเกษตรอื่น ๆ ที่พิจารณาแล้วว่าเป็นประโยชน์ เป็นนวัตกรรมที่น่าสนใจ และจำเป็นต่ออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ที่ควรรู้เท่าทันเทคโนโลยีทางการเกษตร

๑.๓) ความรู้ และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ได้มีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติและสนับสนุนหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถเลือกประเด็นการเรียนรู้จากกรอบประเด็นที่กำหนด ดังนี้

๑.๓.๑) กระบวนการช่วยเหลือภัยพิบัติทางธรรมชาติ

๑.๓.๒) การสำรวจการระบาดของศัตรูพืช

๑.๓.๓) กระบวนการขึ้นทะเบียนเกษตรกร

๑.๓.๔) เทคนิคการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร

๑.๓.๕) ทักษะอื่นๆ ตามที่เห็นสมควรว่าจำเป็นต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

และสำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินการหลังจากดำเนินกิจกรรม

๑.ประเมินวัดความรู้ก่อนและหลังการพัฒนา (Pre-test & Post-test)

๒. สรุปเนื้อหาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)

๓.จัดทำรายงานสรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ส่งให้สำนักงานเกษตรจังหวัดรวบรวม ภายใน ๓๐ วัน หลังดำเนินการแล้วเสร็จ เพื่อทำรายงานส่งกรมส่งเสริมการเกษตรต่อไป

เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.)

ที่	อำเภอ	เป้าหมาย		งบประมาณ (บาท)	หน่วยงานเบิกจ่าย
		จำนวน	หน่วยนับ		
๑	อำเภอเมืองมหาสารคาม	๑๐	ราย	๒,๐๐๐	อำเภอ
๒	อำเภอบรบือ	๑๐	ราย	๒,๐๐๐	อำเภอ
๓	อำเภวาปีปทุม	๑๐	ราย	๒,๐๐๐	อำเภอ
๔	อำเภอโกสุมพิสัย	๑๐	ราย	๒,๐๐๐	อำเภอ
๕	อำเภอกันทรวิชัย	๑๐	ราย	๒,๐๐๐	อำเภอ
๖	อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย	๑๐	ราย	๒,๐๐๐	อำเภอ
๗	อำเภอเชียงยืน	๑๐	ราย	๒,๐๐๐	อำเภอ
๘	อำเภอนาเชือก	๑๐	ราย	๒,๐๐๐	อำเภอ
๙	อำเภอนาดูน	๑๐	ราย	๒,๐๐๐	อำเภอ
๑๐	อำเภอแกดำ	๑๐	ราย	๒,๐๐๐	อำเภอ
๑๑	อำเภอยางสีสุราช	๑๐	ราย	๒,๐๐๐	อำเภอ
๑๒	อำเภอกุดรัง	๑๐	ราย	๒,๐๐๐	อำเภอ
๑๓	อำเภอชื่นชม	๑๐	ราย	๒,๐๐๐	อำเภอ
รวม		๑๓๐	ราย	๒๖,๐๐๐	

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม งบประมาณดำเนินการ รวมจำนวน ๒๖,๐๐๐ บาท
รายละเอียดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานรายอำเภอ

๑. ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่มสำหรับเกษตรกร อำเภอละ ๑๐ รายๆ ละ ๑ มื้อๆ ละ ๒๕ บาท เป็นเงิน ๒๕๐ บาท
 ๒. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร อำเภอละ ๑๐ รายๆ ละ ๑ มื้อๆ ละ ๑๐๐ บาท เป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท
 ๓. ค่าวัสดุ/อุปกรณ์ในการจัดเวที จำนวน ๑๓ อำเภอๆ ละ ๗๕๐ บาท
- รวมอำเภอละ ๒,๐๐๐ บาท (สามารถถัวเฉลี่ยได้ทุกรายการ)**

๕.๓ การยกย่องเชิดชูเกียรติอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)

๕.๓.๑ การคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ต้นแบบ

- ๑) การคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ต้นแบบ ระดับจังหวัด

สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ ดำเนินการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ที่มีคุณูปการโดดเด่นในการสนับสนุนการส่งเสริมและพัฒนากษตรในระดับพื้นที่ โดยเป็นผู้ที่ทำงานด้วยจิตอาสา และมีทักษะการปฏิบัติงานที่สามารถถ่ายทอดสร้างความเข้าใจให้แก่เครือข่ายอาสาสมัครเกษตรและเกษตรกรในพื้นที่ รวมทั้งช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง และมีผลงานทางการเกษตรของตนเองที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เกษตรกรรายอื่นได้ โดยคัดอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีการทำงานเด่นและเป็นรูปธรรมตามบทบาทหน้าที่ของ อกม. ตัวอย่างเช่น

- การสนับสนุนการขึ้นทะเบียนเกษตรกรหรือการสำรวจข้อมูลทางการเกษตรให้กับ

หน่วยงานภาครัฐ

- การสนับสนุนการสำรวจและรายงานการระบาดของศัตรูพืช/การจัดการศัตรูพืชในพื้นที่
- การเป็นผู้ประสานถ่ายทอดความรู้หรือเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ที่มีความ

เชี่ยวชาญให้แก่เกษตรกร

- การเป็นผู้ประสานการแก้ปัญหาให้กับพื้นที่ เช่น การร่วมดำเนินการด้านภัยพิบัติทางธรรมชาติ การร่วมแก้ไขปัญหาราคาผลผลิตเกษตรตกต่ำ

- การร่วมผลักดันและสนับสนุนให้เกิดโครงการ/กิจกรรม และงบประมาณการ

พัฒนากษตรต่าง ๆ ในพื้นที่

- การสนับสนุนการดำเนินงานตามมาตรการ/นโยบายต่าง ๆ ของภาครัฐ เช่น การรณรงค์การหยุดเผา การเฝ้าระวังการลักลอบพันธุ์พืชผิดกฎหมาย หรือ งานอื่น ๆ ที่เป็นการดำเนินการตามมาตรการภาครัฐที่สำคัญ เป็นต้น

-สำนักงานเกษตรอำเภอจัดทำเอกสารประกอบการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ต้นแบบ ระดับอำเภออำเภอละ ๑ รายส่งให้จังหวัดภายใน ๓๐ มกราคม ๒๕๖๙

-สำนักงานเกษตรจังหวัดร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ ดำเนินการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านระดับจังหวัด และจัดส่งเอกสารข้อมูลตามแบบฟอร์มที่กำหนด ไปยังสำนักงานส่งเสริมและพัฒนากษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น ภายในวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๙

๗. รายละเอียดกิจกรรม ระยะเวลาดำเนินงาน และงบประมาณ (ตามที่ระบุอยู่ในแบบ คง.๒)

กิจกรรม/ขั้นตอน	ปริมาณงาน		งบประมาณ (บาท)	แผนปฏิบัติงาน											
	จำนวน	หน่วย		ปี ๒๕๖๘			ปี ๒๕๖๙								
				ต.ค. ๖๘	พ.ย. ๖๘	ธ.ค. ๖๘	ม.ค. ๖๙	ก.พ. ๖๙	มี.ค. ๖๙	เม.ย. ๖๙	พ.ค. ๖๙	มิ.ย. ๖๙	ก.ค. ๖๙	ส.ค. ๖๙	ก.ย. ๖๙
๑. กิจกรรมการเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครเกษตรและอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน															
๑.๑ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	๑๓๐	คน	๒๖,๐๐๐												
๒ กิจกรรมการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ต้นแบบ															
๒.๑ การคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ต้นแบบระดับจังหวัด	๑	คน	๑,๕๐๐												

๘. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

๘.๑ ผลผลิต (output)

จำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ที่ได้รับการอบรมพัฒนาทักษะการทำงานและสมรรถนะในการประกอบอาชีพการเกษตร และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

๘.๒ ผลลัพธ์ (outcome)

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) มีความรู้ ทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพการเกษตรสามารถวางแผนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ สอดรับกับพื้นที่และสินค้า ส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ให้บริการช่วยเหลือแก่เกษตรกรได้ และตระหนักถึงคุณค่าของการทำงานด้านจิตอาสาเพื่อส่วนรวม

๘.๓ ตัวชี้วัด

- เจริญปริมาณ

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๑๓๐ ราย ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในการประกอบอาชีพและพัฒนาศักยภาพด้านการเกษตร เพื่อนำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพการเกษตรของตนเองและการปฏิบัติงานในบทบาทอาสาสมัครเกษตร

- เจริญคุณภาพ

ร้อยละ ๗๐ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้และสามารถปฏิบัติงานสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐได้ตรงตามนโยบายภาครัฐ และให้บริการช่วยเหลือแก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๙. การติดตามและประเมินผล

ร้อยละ ๗๐ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ที่เข้าร่วมอบรมพัฒนาทักษะเพิ่มศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ประเมินผลการนำความรู้ไปปฏิบัติของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ จากระบบฐานข้อมูลเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตร (rbm.doe.go.th) โดยการบันทึกข้อมูลตามแบบ กสก. และรายงานผลการบันทึกข้อมูลจากระบบดังกล่าว และ/หรือประเมินผลจากแบบรายงานอื่น ๆ ที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนด โดยการรวบรวมแบบรายงาน วิเคราะห์ และสรุปผลหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ

๑๐. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ

กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม

๑. นางสาวทิพสุคนธ์ คุณเศรษฐ์
ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
โทรศัพท์ ๐๘๑-๙๖๗๗๔๒๒
๒. นายเกรียงไกร ทองสาร
ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร
โทรศัพท์ ๐๘๙-๔๑๓๕๑๓๑